

Занаетчиска Комора
Скопје

БИДИ ЗАНАЕТЧИЈА

легализирај го својот занаетчиски бизнис

Република Северна Македонија
Министерство за економија и труд

Republika e Maqedonisë së Veriut
Ministria e Ekonomisë dhe Punës

Проектот е поддржан од Министерството за економија и труд

Проект:

БИДИ ЗАНАЕТЧИЈА легализирај го својот занаетчиски бизнис

Скопје, 2025

Занаетчиска комора Скопје
Проект: Биди занаетчија легализирај го својот
занаетчиски бизнис

Издавач:

Занаетчиска Комора Скопје

Подготвиле:

Анета Атанасовска

Елена Љамова

Уредник: Анета Атанасовска

Печат: Европа 92

Тираж: 4000

Република Северна Македонија

Министерство за економија и труд

Republika e Maqedonisë së Veriut

Ministria e Ekonomisë dhe Punës

Проектот е поддржан од Министерството за економија и труд

Подготовката на оваа публикација беше овозможена со финансиска поддршка од Министерството за економија и труд на Република Северна Македонија во рамките на проектот: Биди занаетчија легализирај го својот занаетчиски бизнис.

Содржина

<u>Минимално технички услови неопходни за вршење на занаетчиска дејност</u>	6
<u>Чираштвото</u>	8
<u>Казни и глоби согласно законот за занаетчиство</u>	10
<u>Регулатива и прописи поврзани со одделни занаетчиски дејности</u>	12
<u>Обврски на занаетчиите согласно законот за животна средина</u>	20
<u>Инспекциски надзор во занаетчиски сектор</u>	25
<u>Оданочување</u>	30
<u>Обврски за занаетчиите кои произлегуваат од законот за работните односи</u>	40
<u>Парични надоместоци кои може да ги користат занаетчиите по прекин на работен однос</u>	47
<u>Закон за безбедност и здравје при работа</u>	48

НАПРАВЕТЕ ГО ВИСТИНСКИОТ ИЗБОР

ИЗБЕРЕТЕ ПОЛЕСЕН ПОЧЕТОК ВО БИЗНИСОТ ДОКОЛКУ ВРШИТЕ ЗАНАЕТЧСКА ДЕЈНОСТ

Доколку вршите занаетчиска дејност, изработка и производство на производи претежно по нарачки, во мали серии, кое нема карактеристики на индустриско производство, занаетчиски услуги односно поправки и одржување на производите, уредите и објектите, како и вршење на лични услуги или дејност на домашно и уметничко ракотворење дејност за која е карактеристичен едноставен начин на работа со главно рачна работа, уметничко и дизајнерско создавање, изберете ја формата занаетчија согласно Законот за занаетчиство („Сл. Весник на РМ“ бр.215/15).

*Занаетчија
е физичко
лице кое врши
занаетчиска
дејност и е
заявиан во
занаетчискиот
реџистар.*

“

Вршител на занаетчиската дејност е занаетчија, трговец поединец, друштво со ограничена одговорност, друштво со ограничена одговорност основано од едно лице кое врши занаетчиска дејност.

”

1.

Упис, промена и престанок во Регистарот на занаетчии се врши преку едношалтерски систем во занаетчиската комора, едно место, едно лице, еден документ, добивате упис во занаетчискиот регистар, упис во Централен Регистар, печат, жиро сметка, пријава во АВРМ, ФЗО, ПИОМ, пријава до инспекциските органи за почеток на дејност (пазарна, трудова), потврда за ослободување од персонален данок за лица што за прв пат отпочнуваат бизнис во АВРМ;

2.

Најниска цена за започнување на мал и микро бизнис;

3.

Можност за паушално оданочување по барање на занаетчијата за дејности кои се нискодоходовни и немаат вработени, не постои обврска за водење книговодствена евиденција, немање обврска за поднесување завршна сметка во Централен регистар на Република Северна Македонија и немање обврска за фискална каса;

4.

Занаетчиите немаат обврска за исплата на нето плата освен придонеси од задолжително социјално осигурување;

5.

Ослободување од данок на личен доход 3 години за оние кои за првпат отпочнуваат сопствен бизнис, под услов да не престанат со дејноста уште 3 години;

6.

Можност за отварање на работни простории;

7.

Комунална такса за фирма за реално оданочени занаетчии во износ од 1.300,00 денари и за паушално оданочени во износ од 350,00 денари на територијата на град Скопје;

8.

Можност за времено запирање со работа поради намален обем на работа, болест, реновирање и подолг годишен одмор;

9.

Занаетчиите немаат обврска за пресметка и плаќање данок на добивка;

10.

Поедноставени елаборати за заштита на животна средина;

11.

Немање на обврска за пријавување на работно време во ЦРСМ туку занаетчијата само има обврска да го истакне работното време и да се придржува кон него, освен кога работи во недела и празник;

**ПРЕДНОСТИ
ДА СЕ БИДЕ
ЗАНАЕТЧИЈА**

МИНИМАЛНО ТЕХНИЧКИ УСЛОВИ

неопходни за вршење на занаетчиска дејност

Законот за занаетчиство во членот 21 предвидува дека занаетчијата е должен во просториите во кои ја врши дејноста да ги обезбеди следните минимално-технички услови, кои се уредени со Правилникот за минимално техничките услови кои треба да ги исполнуваат просториите во кои се врши занаетчиската дејност и тоа:

- ✦ Просториите во кои се врши занаетчиска дејност треба да имаат најмалку 2,5 м висина и површина од 5 m². Во случај на простории со кос покрив, најмалата висина не треба да биде под 2,2 m;
- ✦ Површината од просторијата наменета за движење на вработените треба да биде димензионирана да овозможува слободно и безбедно движење на вработените;
- ✦ Во просториите, во зависност од видот на дејноста и суровината која се преработува, треба да се овозможи природна или вештачка вентилација;
- ✦ Доколку во просториите, при вршењето на дејноста, настануваат гасови, испарувања, магла или прав во неподносливи количини или концентрација која не може да се спречи, треба да се вградат уреди за вшмукување и пречистување, кои ќе се постават непосредно над опремата која истите ги создава;
- ✦ Во просториите во кои се врши дејноста бучавата треба да е во рамките на дозволените нивоа согласно прописите за заштита од бучава;
- ✦ Во просториите треба, додека трае работното време, во склад со надворешните услови и потребите на вработените, да се овозможи соодветна температура;
- ✦ Просториите треба да бидат осветлени за да овозможат добра видливост. Прекинувачите на осветлувањето треба да бидат вградени до вратите;
- ✦ Подот во просториите не треба да биде лизгав и да има нерамнини и треба да овозможи лесно одржување на чистотата. Површината на сидовите треба да е таква да овозможува лесно чистење. Доколку се работи за провидни сидови или сидови изработени од стаклени елементи, тие треба да бидат направени од материјал кој при своето кршење не може да предизвика физички повреди. Покривот се изработува од стандардни материјали согласно прописите од областа на градежништвото;

- ✦ Прозорците и осветлувањето од покривот треба да се опремаат за да го спречат непосредното сончево зрачење. Прозорците кои се отвараат со горниот дел треба да имаат соодветен механизам за отварање и затварање;
- ✦ Положбата, бројот, изведбата и димензиите на вратите треба да зависат од видот на просториите и нивната употреба. Летечките врати треба да бидат провидни или да имаат отвор низ кој ќе може да се обезбеди видливост;
- ✦ Просториите треба да се опремаат со мијалници за раце и тоалети. Доколку занаетчиската дејност се врши исклучиво од страна на занаетчијата, просториите не мора да имаат тоалет. Во зависност од природата на занаетчиската дејност како и бројот на вработени-

те, просториите треба да имаат и бања. Доколку има вработени и од двата пола (машки и женски), тоалетите и бањите треба да бидат одвоени;

- ✦ Подвижни скали и бескрајни ленти кои се користат за превоз на вработените треба да бидат така изведени да гарантираат сигурност во превозот. Подвижните скали и бескрајните ленти треба да бидат опремени во случај на опасност по корисникот, со лесно препознатлив уред за исклучување, кој треба да биде поставен на лесно пристапно место;
- ✦ Рампата за утовар/истовар треба да биде широка најмалку 0,80 м и да има најмалку еден излез. Кај рампи со поголема должина од 20 м се препорачува на секој крај да има излез. Излезите треба да бидат во вид на скали или косина.

ЧИРАШТВО

Со Законот за занаетчиство „Сл. Весник на РМ“ бр.215/15 е воведено чиракувањето во кој период невработеното лице го поминува кај занаетчијата со цел да се стекне со вештини компетенции и знаења за изучување на определен занает.

Ангажирањето на чираците се врши од страна на вршителот на занаетчиската дејност кое што не може да трае повеќе од 12 месеци. Работодавачот во текот на годината не може да ангажира повеќе од двајца чираци. За работата на чиракот се склучува договор.

Вршителот на занаетчиската дејност е должен во рок од пет работни дена да достави до Агенцијата за вработување на РСМ и до Државниот инспекторат на труд писмено известување за склучениот договор за чирачка работа.

“
**МОЖНОСТ
ЗА ПРЕКВАЛИФИКАЦИЈА
ДОКВАЛИФИКАЦИЈА НА
НЕВРАБОТЕНИ ЛИЦА**
”

ЧИРАШТВО

Права на чиракот

- ✦ во писмена форма да го добие описот на правата и обврските;
- ✦ да биде запознаен со условите за работа и опасностите поврзани за време на чирачката работа;
- ✦ да биде запознаен со работите и работните задачи на работното место каде ќе работи како чирак и ја реализира чирачката работа;
- ✦ да користи средства за заштита при работа согласно со прописите за заштита;
- ✦ на отсуство за време на чирачката работа, ако за тоа постојат оправдани причини;
- ✦ на дневен и неделен одмор;
- ✦ на месечен надоместок во висина не помала од 15% од просечната бруто плата исплатена во Републиката во претходната година;
- ✦ заштита на приватноста и личните податоци;

Обврски на чиракот

- ✦ да го извести вршителот на занаетчиската дејност за болеста или други оправдани причини за отсуство;
- ✦ да врши работи според занаетот за кој е потпишан договорот за чираштво согласно со овој закон;

Работодавачот е должен

- ✦ да врши селекција на пријавени кандидати за чираци;
- ✦ да обезбеди ментор за надгледување и обука на чиракот;
- ✦ да издаде потврда на чиракот за извршена чирачка работа;
- ✦ да обезбеди материјали и средства за работа на чиракот;
- ✦ да обезбеди навремена исплата на надоместокот;
- ✦ да обезбеди заштита на личните податоци; и
- ✦ да обезбеди осигурување од професионални болести и повреда на работа за време на чирачката работа, согласно со прописите за пензиско и инвалидско осигурување.

КАЗНИ И ГЛОБИ

СОГЛАСНО ЗАКОНОТ ЗА ЗАНАЕТЧИСТВО

Согласно прекршочните одредби уредени во Законот за занаетчиство (Сл. Весник на РСМ 215/21), глоба во износ од од 200 до 250 евра во денарска противвредност за микро трговци, од 250 до 300 евра во денарска противвредност за мали трговци, од 300 до 400 евра во денарска противвредност за средни трговци и од 400 до 500 евра во денарска противвредност за големи трговци ќе му се изрече прекршок на вршителот на занаетчиската дејност доколку:

- » ја врши својата дејност надвор од просториите за работа; и
- » на видно место не го истакне своето работно време и не се придржува на определеното работно време.

Глоба во износ од 35 евра во денарска противвредност на микро трговци, 50 евра во денарска противвредност за мали трговци, 75 евра во денарска противвредност за средни трговци и 100 евра во денарска противвредност за големи трговци ќе му се изрече на занаетчијата доколку дејноста ја врши надвор од просториите за работа на видно место не го истакне своето работно време и не се придржува на определеното работно време.

Глоба во износ од 250-350 евра во денарска противвредност за микро трговци, од 350 до 400 евра во денарска противвредност за мали трговци, од 450 до 500 евра во денарска противвредност за средни трговци и од 550 до 650 евра во денарска противвредност за големи трговци ќе му се изрече за прекршок на вршителот на занаетчиската дејност доколку:

- » не ја пријави исполнетоста на минимално техничките услови; и
- » не ја пријави промената на адресата на своето седиште, како и бројот на работни простории.

Глоба во износ од 50 евра во денарска противвредност на микро трговци, 75 евра во денарска противвредност за мали трговци, 100 евра за во денарска противвредност за средни трговци и 150 евра во денарска противвредност за големи трговци ќе му се изрече на одговорното лице во правното лице доколку не ја пријави исполнетоста на минимално техничките услови и не ја пријави промената на адресата на своето седиште како и бројот на работните простории.

Глоба во износ од 300-400 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на вршителот на занаетчиската дејност ако е микротрговец, од 400 до 500 евра во денарска противвредност за мали трговци, од 500 до 600 евра во денарска противвредност за средни трговци и од 600 до 700 евра во денарска противвредност за големи трговци доколку :

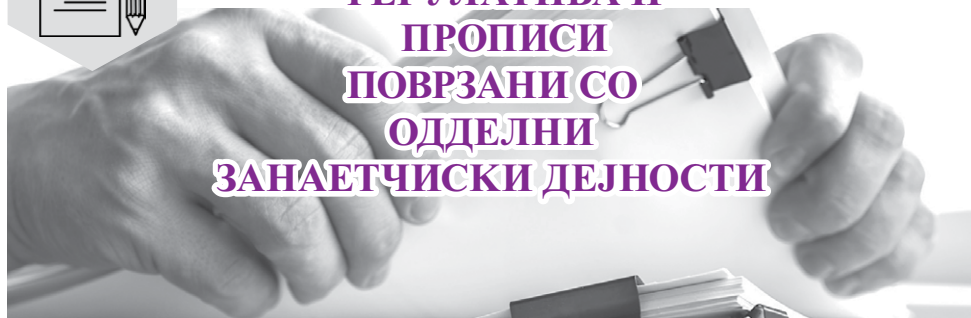
- » на видно место не истакне ценовник на своите производи односно услуги;
- » не поседува соодветна документација за набавените стоки и материјали.

Глоба во износ од 75 евра во денарска противвредност на микро трговци, 100 евра во денарска противвредност за мали трговци, 150 евра во денарска противвредност за средни трговци и 200 евра во денарска противвредност за големи трговци ќе му се изрече на одговорното лице во правното лице доколку на видно место не истакне ценовник на своите производи односно услуги и не поседува соодветна документација за набавените стоки и материјали.

РЕГУЛАТИВА И ПРОПИСИ ПОВРЗАНИ СО ОДДЕЛНИ ЗАНАЕТЧИСКИ ДЕЈНОСТИ

Закон за јавно здравје

Согласно Законот за јавно здравје („Сл. Весник на РМ“ бр.22/10...236/22) и Правилникот за поблиските услови и критериуми во однос на просторот, опремата и стручниот кадар за вршење на активности на кожа или активности со кои се продира во кожата и за видот на информациите по однос на здравствените ефекти од услугите и начинот на давање на информациите на лицата кои ги користат услугите („Сл. Весник на РМ“ бр.192/2014) се содржани условите за вршење на дејност и тоа:

- » најмалата површина со едно работно место за давање услуги изнесува 5 m² за фризерски, маникирски и педикирски услуги и по 8 m² за козметички услуги, масажа, солариум, пирсинг, тетовирање. За секое ново работно место најмалата површина се зголемува за 2 m² по столица, односно 3 m² по кревет;
- » правните и физичките лица треба да имаат соодветен кадар за вршење на услугите и тоа за:

1) Мануелна козметологија - вработено лице со најмалку средно образование за козметичар, или средно медицинско образование или друго средно образование и сертификат за завршени обуки од верификувани обучувачи и школи, за вршење на:

- сите видови на третмани на лице и тело со цел разубавување со исклучок на процедури кои што подразбираат механичко навлегување длабоко во кожата со игли, сонди и разни извори на нејонизирачко зрачење над 1,5 мм;
- мануелна масажа на лице и делови од телото со употреба на сертифицирани креми и лосиони за таква намена,
- маникир, педикир, како и сите видови на шминки на лице и тело;
- надградба на коса и нокти;
- мануелни третмани за слабеење;

- пилинг со овошни киселини со концентрации не поголеми од 35%;
- депилација со восоци; и
- третмани за хигиена и одржување на различни типови на кожа.

2) Апаративна козметика - вработено лице со средно образование и доказ за помината обука за работа со соодветниот апарат спроведена од страна на производителот на апаратот или од страна на работодавачот и тоа за вршење на:

- површинска дермоабразија на кожа што подразбира отстранување на површинскиот слој на кожата без притоа да настане крварење на истата;
- контролирана употреба на солариуми во козметички цели со претходно запознавање на клиентот за можните ризици и опасности по неговото здравје со напомена да не излегува на сонце ако е зголемено УВ зрачењето;
- третмани за слабеење со апарати за козметичка употреба;
- трајна шминка; и
- површински апликации на козметички производи со јонофореза.

Вршењето на услугите треба да е во согласност со добрата хигиенска пракса и тоа:

- » обезбедување на технички услови за хигиена;
- » одржување на опремата и приборот;
- » чистење;
- » дезинфекција;
- » обука на вработените; и
- » управување со отпадот.

Вработеното лице кое покажува видливи знаци за одредени заболувања на кожата или ноктите не се вклучува во работа со корисниците.

Во случаи кога постои можност опремата и приборот да дојдат во контакт со телесни течности се врши дезинфекција, односно стерилизација на опремата и приборот според списокот на:

- » опрема и прибор што се дезинфицира/стерилизира;
- » лицата за дезинфекција/стерилизација;
- » методите на дезинфекција/стерилизација;
- » мониторингот на стерилизатор со хемиски индикатори; и
- » начин на одржување на стерилизаторот и тест за проверка на исправност на стерилизаторот.

При вршење на фризерско - козметички услуги се:

- » користат меки хартиени ленти кои се ставаат на наметките за повеќекратна употреба во делот кој што доаѓа во контакт со вратот;
- » употребува прибор за еднократна употреба или додатоци кои може да се дезинфицираат за нанесување на креми и шминка на кожата; и
- » користи восок за депилација за еднократна употреба.

При вршењето на маникир и педикир се:

- » користи стерилен прибор или прибор за еднократна употреба; и
- » се користат кадички со вода наменети за потопување на стапалата кои се од материјал кој што може да се чисти и дезинфицира по
- » секоја употреба.

Закон за безбедност на храна

Согласно Законот за безбедност на храна („Сл. Весник на РМ“ бр.209/23) операторите со храна, занаетчиите регистрирани за вршење на пекарска, слаткарска и други дејности поврзани со храна се обврзани да ги применуваат одредбите од овој закон и подзаконските акти донесени врз основа на овој закон.

Операторите со храна ставаат во промет храна само ако е подготвена и ракувана исклучиво во објекти кои:

- 1) ги исполнуваат условите за хигиена на храната утврдени во овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон; и
- 2) се регистрирани или одобрени од Агенцијата.

Операторот со храна во однос на регистрацијата, мора да ја информира Агенцијата, за секој објект под негова контрола во којшто се извршува која било фаза од производство, преработка и дистрибуција на храната.

Операторите со храна мора да обезбедат Агенцијата да има ажурирани информации за објектите под негова контрола, вклучувајќи и известување за секоја значителна промена во активностите и секое затворање на постојните објекти.

Операторите со храна треба да обезбедат дека објектите се одобрени од страна на Агенцијата по направена најмалку една посета на самото место. Објектот кој е предмет на одобрение во согласност со овој закон не смее да работи, освен доколку Агенцијата во согласност со посебните правила за организација на официјалните контроли даде одобрение на објектот за работа по посета на самото место или во случај на времено одобрение на објектот.

Агенцијата води регистар на сите објекти на операторите со храна од неживотинско потекло кои вршат производство на храна, угостителска дејност и дистрибуција, транспорт, складирање и малопродажба на храна и објекти за производство, обработка и дистрибуција на предмети и материјали што доаѓаат во контакт со храната.

Операторите со храна поднесуваат барање за регистрација до Агенцијата. При спроведување на официјалните контроли на објектите Агенцијата врши увид и ги споредува податоците од регистрацијата со фактичката состојба во објектите.

Закон за контрола на скапоцени материјали

Законот за контрола на скапоцени материјали („Сл. Весник на РМ“ 23/95...53/16) ја уредува контролата на предметите од скапоцени материјали, нивниот состав и содржина (финост), начинот на нивното испитување, жигосување, условите за пуштање во промет и надзорот.

За предмети од скапоцени метали се сметаат сите предмети од злато, сребро или платина со минимум законски пропишана количина на тој метал во легурата од која е изработен предметот.

Предметите кои се изработени од скапоцени метали (накит, пара, свеќник, сад, очила итн.) и се наоѓаат на пазарот на Република Северна Македонија мораат да бидат означени со:

За предмети од домашно производство над 1 g (3 ознаки):

- » Ознака на финост која претставува трицифрен број и ја означува количината на скапоцен метал во легурата во промили (пр.585 која значи 585 илјадити делови на злато во целокупната легура од која е направен предметот);
- » Знак на производител претставува правоаголник во кој се втиснати две букви (најчесто иницијалите на производителот) и три цифри, пр:АБ123;
- » Државен жиг односно жиг за потврда на степенот на финост.

За предмети од домашно производство под и до 1 g (2 ознаки):

- » Ознака на финост;
- » Државен жиг.

За предмети од увоз – странско потекло (2 или 3 ознаки):

- » Ознака на финост;
- » Државен жиг;
- » Незадолжително - Знак на производител кој не мора да е компатибилен со формата на домашниот знак на производител и овој знак може да го имаат предметите од увоз, но и не мора.

Сигурноста во квалитетот на предметите од скапоцени метали се гарантира со државниот жиг, кој купувачот би требало да го види пред да го купи самиот производ односно да се осигура дали предметот е претходно проверен во Бирото за метрологија. За таа цел продавачот е должен на сидот од продавницата да има слика со облиците на државните жигови и на барање на купувачот да му даде лупа со која би можел подобро да ги види сите ознаки.

За испитување, жигосување и контрола на предметите од скапоцени метали се грижи Одделението за контрола на предмети од скапоцени метали во Бирото за метрологија.

Одделението за контрола при Бирото за метрологија ги извршува сите активности со цел обезбедување на спроведувањето на Законот и подзаконските акти.

Казни и глоби

Глоба во износ од 50 до 1.000 евра ќе се казни правно лице кое е микро трговец доколку ги направи следните прекршоци:

- » пушта во промет предмети од скапоцени метали што ја немаат определената финост;
- » предметот од скапоцен метал не е обележан со знак на производител и ознака на финост и ако не се жигосани на начин определен со овој закон
- » производителот на предметот од скапоцен метал стави друга ознака освен едена ознака на финост и еден знак на производителот
- » не ги поднесе на испитување и жигосување жигосаните предмети од скапоцени метали што се изменети и преработени
- » пренесе втиснат жиг врз друг предмет од скапоцен метал; и
- » по извршеното жигосување му додаде други метални предмети.

Глоба во износ од 100 до 2.000 евра, во денарска противвредност ќе му се изрече на правното лице кое е мал трговец за погоренаведените прекршоци

Глоба во износ од 250 до 6.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на правното лице кое е среден трговец за прекршок од став 1 на овој член

Глоба во износ од 500 до 10.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на правното лице кое е голем трговец за прекршок од став 1

Глоба во износ од 50 до 500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на одговорното лице во правното лице за прекршоци од став 1

Глоба во износ од 15 до 250 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на физичкото лице или на трговец поединец за прекршок од став 1

За прекршоците од став 1 коишто се сторени со цел сторителот за себе или за друго лице да прибави имотна корист или прекршокот е сторен од организирана група на лица или во текот на календарската година сторителот го повтори прекршокот, надлежниот суд може да изрече глоба во висина двојно од глобата предвидена во овој член

За прекршоците од ставот 1 кога постои опасност прекршокот да биде повторен на правното лице ќе му се изрече и прекршочна санкција привремена за вршење на одделна дејност во траење од три месеци до две години

За прекршоците од ставот 1 на одговорното лице во правното лице на физичкото лице односно на трговецот поединец ќе му се изрече и прекршочна санкција

забрана за вршење на професија, дејност или должност во траење од три месеци до една година

Глоба во износ од 50 до 250 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на правното лице кое е микро трговец ако:

- 1) Во продавницата не ги држи предметите од скапоцени метали одвоено од другите стоки
- 2) не држи на видно место слики од жиговите за означување на степенот на финост на предметите од скапоцени метали, како и лупи и други средства за зголемување со чија помош ознаките и жиговите пропишани со закон можат јасно да се видат и разликуваат и да им ги стави на располагање на заинтересираните лица
- 3) на видно место не го истакне решението за знакот на производителот
- 4) на работникот на бирото не му дозволи или му го попречи вршењето на надзорот

Глоба во износ од 100 до 500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на правното лице како мал трговец

Глоба во износ 250 до 700 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на правното лице кое е среден трговец

Глоба во износ од 50 евра до 200 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на физичкото лице или на трговец поединец

Глоба во износ од 15 до 200 евра во денарска противвредност ќе му се изречена физичкото лице, занаетчијата или на трговецот поединец за прекршок од став 1

Закон за лекови и медицински средства

Оптичарите во однос на вршење на својата дејност потребно е да ги почитуваат одредбите од Законот за лекови и медицински средства и Правилникот за условите во однос на просторот, опремата, кадарот и потребната документација за запишување во регистарот на специјализирани продавници за медицински средства „Сл. Весник на РМ“ бр.101/18

Во согласност со Правилникот, специјализираната продавница - оптика треба да има простор со вкупна површина од најмалку 12 м². Во самата специјализирана продавница е потребно задолжително да има санитарен јазол. По исклучок доколку специјализираната продавница е сместена во објект на трговски центар, може да се користи санитарниот јазол кој се наоѓа во состав на трговскиот центар.

Просториите во специјализираната продавница треба да ги исполнуваат следните услови:

- 1) да се изградени од цврст материјал и да се градежно-технички погодни за промет на мало со медицински средства, со сидови, тавани и подови со мазни површини и изработени од материјал што не е подложен на пукање и осипување;
- 2) да се осветлени со природна, односно електрична светлина, да е овозможено проветрување, да има воспоставено услови според декларираните услови за чување на медицинските средства.

Запишувањето во регистарот на специјализирани продавници за медицински средства се врши со поднесување на барање со придружна документација :

- » тековна состојба;
- » имотен лист или договор за закуп;
- » документи за стручност; и
- » список на средства кои ќе се продаваат во објектот.

Закон за градежни производи

Занаетчиите регистрирани со шифра на дејност Производство на предмети за вградување на градежни стоки од пластични маси се должни да ги применуваат одредбите од Законот за градежни производи („Сл. Весник на РМ“ бр.104/15). Согласно член 3 од Законот градежните производи може да се пуштаат на пазарот само ако се соодветни со нивната употребна намена, што подразбира, објектите во кои производите ќе бидат вградени да мора да ги исполнуваат основните барања согласно со членот 5 од овој закон.

Занаетчијата поднесува барање за тест сертификат од овластена лабораторија за тестирање. Тест сертификат добива само тој што ги поминува сите проверки, со времетраење од две години.

По исклучок производителот не треба да изготвува изјава за својствата при пуштање на пазарот на градежниот производ, ако:

- а) градежниот производ е поединечно произведен или изработен по нарачка во вонсериски процес според посебна нарачка и вграден во поединечно идентификувана градежна работа од страна на производител, кој е одговорен за безбедно вградување на производот во градежните објекти, во согласност со прописите од областа на градење и одредбите на овој закон и со одговорност на операторите кои ги извршуваат градежните работи согласно со прописите од областа на градењето; или
- б) градежниот производ е произведен на градилиштето заради негово вградување во градежните објекти во согласност со прописите од областа на градење и одредбите на овој закон, и со одговорност на операторите кои ги извршуваат градежните работи за негово безбедно извршување и се проектирани според прописите од областа на градење; или
- в) градежниот производ е произведен на традиционален начин или на начин кој е соодветен за заштита на културното наследство и со неиндустриски процес заради соодветна реставрација на заштитени градежни објекти како дел од заштитената животна средина или поради нивната посебна архитектонска или историска вредност, во согласност со закон.

ОБВРСКИ НА ЗАНАЕТЧИИТЕ

СОГЛАСНО ЗАКОНОТ ЗА ЖИВОТНА СРЕДИНА

Занаетчиите во делот на заштитата на животната средина имаат обврска да ги применуваат одредбите кои произлегуваат од Законот за животната средина (Службен весник на РМ“ бр. 53/05...123/12) и Правилникот за формата и содржината на елаборатот за заштита на животна средина согласно со видовите на дејностите или активностите за кои се изработува елаборат, како и согласно со вршителите на дејноста и обемот на дејностите и активностите кои ги вршат правните и физичките лица, постапката за нивно одобрување како и начинот на водење на регистар на одобрени елаборати.

Согласно правилникот, елаборатот за заштита на животната средина се изработува во А4 формат, во печатена и електронска форма. Формата и содржината на елаборатот за дејности или активности кои се вршат во мал обем, како што се земјоделски и занаетчиски дејности се дадени во Прилог 2 од правилникот. Занаетчиите овие елаборати можат да ги изработуваат самостојно без финансиски трошок.

автомеханичари;

автолимари;

автолакери;

бравари;

столари;

пекари;

слаткари;

ташнари;

крзнари;

Обврска да
изработуваат
елаборати за заштита
на животна средина
имаат следните
занаетчиски
дејности:

преработувачи на кожа;

производители на
пластични маси;

производители на
метални врати и
прозори;

производители на
хартија и производи од
хартија;

фотографи и други
занаети.

Казни и глоби

Глоба во износ од 3.000 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршок на правното лице доколку:

- » Не изработи елаборат за заштита на животната средина, како и истиот не го достави на одобрување до надлежниот орган; и
- » не ги исполнува условите пропишани во елаборатот.

Глоба во износ од 500 евра во денарска противвредност ќе се изрече на службено лице во правното лице.

Глоба во износ од 500 евра во денарска противвредност ќе се изрече на физичкото лице.

Глоба во износ од 200 евра во денарска противвредност ќе се изрече за физичкото лице доколку дава лажна изјава и неточни податоци.

Закон за заштита на потрошувачите

Пазарниот инспектор во постапката на надзор на Занаетчиите може да постапува и согласно одредбите од Закон за заштита на потрошувачите „Сл. весник на РМ“ бр.236/22)

Во делот на примената на Законот за заштита на потрошувачите, инспекторот може да го контролира следното:

- » документот за регистрирана дејност издаден од Централен регистар на РСМ;
- » решение или пријава за исполнување на МТУ за деловната просторија и дали се исполнети согласно пропишаниот правилник;
- » дали е истакната фирмата согласно упис на истата во регистрацијата;
- » дали се издава фискална сметка, односно јасно видлива и читлива напишана сметкопотврда или фактура;
- » дали на јасен, видлив, читлив и недвосмислен начин е истакната продажната цена на производите и услугите во македонски денари;
- » дали производите се продаваат во соодветна амбалажа; и
- » дали занаетчијата издава гаранција, доколку има обврска да гарантира за квалитетот на услугата што ја врши или производот што го продава.

Глоба во износ од 4.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на правното лице, односно трговец поединец, ако:

- » на барање на потрошувачот не му го врати уплатениот износ за купениот производ и не му го прими вратениот производ од потрошувачот;
- » даде лични податоци за потрошувачот на трети лица, како и на правни или физички лица кои дејствуваат внатре во истата група на трговци без претходно писмено одобрение од потрошувачот;
- » го условува купувањето на едни производи со купување на други производи или друг начин на условување на купување и продажба на производи;
- » не му ја даде наградата на потрошувачот најмалку во рок од осум дена доколку истата ја ветил дека ќе ја добие со купување на производот или со давање на услугата;
- » не го испорача производот или не ја изврши услугата по приемот на авансот ако бара или изрично го условува купувањето на производот или давањето на услугата со делумен или вкупен еднократен или пресметковен аванс;
- » на потрошувачот не му издаде фискална сметка, односно јасно видлива и читливо напишана сметкопотврда или фактура;
- » при продажба на производите на потрошувачот не му ги предаде или предочи документите;

Глоба во износ од 30% од одмерената глоба на правното лице, односно на трговецот поединец ќе му биде изречена на одговорното лице во правното лице, односно на одговорното лице во трговецот поединец, за претходно спомнатите дејствија.

За претходните дејствија на правното лице, односно на трговецот поединец ќе му се изрече и прекршочна санкција забрана за вршење одделна дејност во траење до една година, а на одговорното лице во правното лице ќе се изрече и прекршочна санкција забрана на вршење на одговорна должност во траење од три месеца до една година.

Глоба во износ од 400 до 600 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на физичкото лице за погоренаведените прекршоци.

Глоба во износ од 1.200 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на правното лице, односно на трговецот поединец, ако:

- » пред склучувањето на договорот за продажба не ги даде целосните информации на потрошувачот за производот или услугата;
- » посебните продажни услови за одделни производи и услуги не ги истакне јасно и на видно место на продажните места;

- » за извршените услуги за поправка и одржување на производите чијашто вредност е поголема од 5.000 денари, не му достави на потрошувачот пресметка и работен налог со опис на работите, употребениот материјал или делови за поправка и одржување;
- » без претходно добиена писмена согласност од потрошувачот го прошири работниот налог со зголемување на цената за повеќе од 5%;
- » продажната цена не е крајна цена на единица на некој производ или услуга или пак на дадената количина на производот, во која не е вклучен данокот на додадена вредност и сите други јавни давачки;
- » производот го продава во амбалажа што е штетна за здравјето на луѓето, не е приспособена на формата и количината на производот и го доведува во заблуда потрошувачот по однос на количината и големината на производот;
- » за производите во рефусна состојба не се истакне декларација јасно видливо и читливо на амбалажата во која производот се става за продажба или на продажното место;
- » пушти во продажба производи кои немаат декларации или ако декларацијата не ги содржи сите пропишани податоци;
- » пушти во промет производи, односно дава услуги што не ги исполнуваат условите за безбедност;
- » не го замени купениот прехранбен производ со недостаток со производ со соодветен квалитет или на потрошувачот не му го врати платениот износ доколку недостатоците се утврдени во рокот до кога производот може да се употребува;

Глоба во износ од 30% од одмерената глоба на правното лице, односно на трговецот поединец ќе му биде изречена на одговорното лице во правното лице, односно на одговорното лице во трговецот поединец, за претходно спомнатите дејствија.

Глоба во износ од 120 до 180 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на физичкото лице за погоре наведените прекршоци.

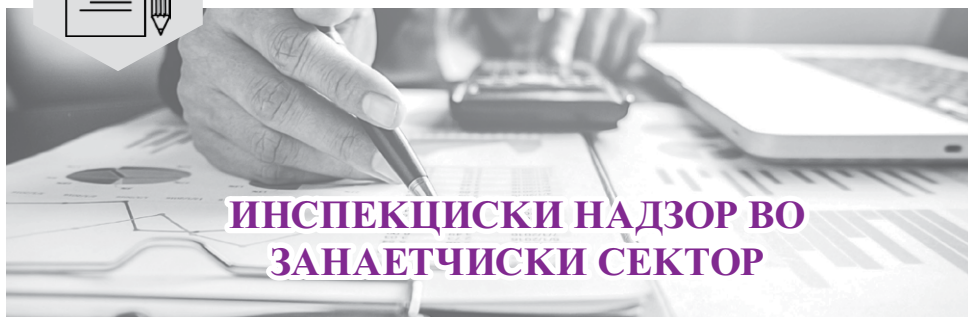
Глоба во износ од 700 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на правното лице, односно на трговецот поединец, ако:

- » јасно и на видно место во продажниот простор не ги истакне своите продажни услови;
- » на јасен, видлив, читлив и недвосмислен начин не ја истакне продажната цена на производите или услугите, односно на продажното место на кое се изложени производите, на производите во рефусна состојба, на услугите кои ги дава и на резервните делови кои ги продава;

- » цената на производот, односно услугата не е означена во денари, освен ако со друг закон поинаку не е уредено;
- » при продажбата на производите во рефусна состојба не ја истакне само цената за единица мерка на продажното место на производот;
- » при истакнување на податоци за нето тежина за претходно спакувани производи не истакне цена за нето единица мерка;
- » продава производи кои имаат недостаток или грешка, а физички не ги одвоил од другите производи и јасно, видливо и читливо не обележал на производот и на продажното место не истакнал натпис дека се работи за продажба на производи со недостаток или грешка;
- » производот го продава во несоодветна амбалажа;
- » јасно и на видно место не ја истакне цената на посебната хартија за завиткување и дополнителните украси, како и цената на тие производи и услугата за завиткување;
- » врши продажба на производите во рефусна состојба кои не се претходно спакувани, не ги мери во присуство на потрошувачот;
- » продажбата на производите во рефусна состојба не ги спакува во соодветна амбалажа;
- » означувањата што упатуваат на распродажба, односно намалување на цените не се вршат во смисла на одредбите од овој закон;
- » физички не ги одвои производите за распродажба од производите кои не се на распродажба и јасно и на видно место не истакне натпис дека се работи за распродажба;
- » при распродажба на производите со грешка не истакне натпис со кој ќе се запознае потрошувачот во што се состои грешката на производот, производите кои не се на распродажба поради изменување на рокот на употреба не ги одвои на посебен со јасно и на видно место истакнато известување за причината за намалување на цените и крајниот рок на употреба на производот.

Глоба во износ од 30% од одмерената глоба на правното лице, односно на трговецот поединец ќе му биде изречена на одговорното лице во правното лице, односно на одговорното лице во трговецот поединец, за претходно спомнатите дејствија.

Глоба во износ од 70 до 100 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на физичкото лице за погоре спомнатите прекршоци.

ИНСПЕКЦИСКИ НАДЗОР ВО ЗАНАЕТЧИСКИ СЕКТОР

Надлежности на државниот пазарен инспекторат

Во постапката за надзор државниот пазарен инспектор постапува согласно одредбите од:

- » Закон за вршење на занаетчиска дејност;
- » Закон за државен пазарен инспекторат;
- » Закон за трговски друштва;
- » Закон за заштита на потрошувачите;
- » Правилник за исполнување на минимални технички услови за вршење на занаетчиска дејност;
- » Правилник за определување на занаетчиски дејности кои задолжително се вршат во простории;
- » Правилник за определување на дејностите кои можат да ги вршат занаетчиите;
- » Правилник за определување на занаетчиски дејности за чие вршење не е потребно соодветно стручно образование или соодветно стручно оспособување.

Во зависност од предметот на надзорот предмет на контрола може да биде:

- » дали контролираниот субјект е регистриран за вршење на дејност во соодветен регистар;
- » дали е поднесена пријава за исполнување на минимално технички услови за вршење на дејност до инспекторатот;
- » документација за набавка на стоки и материјали;
- » дали се води евиденција за продадените стоки и услуги;
- » дали има истакната фирма на видно место;
- » дали има истакнато работно време и дали се придржува кон истакнатото работно време;

- » дали има истакнат ценовник на занаетчиски услуги и производи;
- » дали занаетчиските производи се означени и обележани согласно Законот за заштита на потрошувачите и да гарантира за квалитетот на истите; и
- » дали дејноста се врши согласно прописите и деловните обичаи.

Доколку при вршењето на инспекцискиот надзор, инспекторот утврди дека е сторена неправилност, должен е во записникот да ја констатира утврдената неправилност и да укаже истата да се отстрани во рок од 8 (осум) дена. За сторените прекршоци од член 77 од Законот за занаетчиство и тоа:

- » доколку занаетчијата дејноста ја врши надвор од просториите за работа; и
- » нема истакнато работно време и не се придржува кон него

ќе му биде издаден прекршочен платен налог за плаќање на глоба во рок од 8 дена. Ако сторителот не ја плати глобата во рокот, Државниот пазарен инспекторат ќе поднесе барање за поведување на прекршочна постапка до Прекршочната комисија.

За прекршоците:

- » непријавување на исполнетост на минимално технички услови; и
- » непријавување на промената на адресата на седиштето, како и бројот на простории

на сторителот ќе му биде издаден прекршочен платен налог за плаќање на глоба во рок од 8 дена. Ако сторителот не ја плати глобата во рокот, Државниот пазарен инспекторат мандатниот платен налог ќе го достави до органот надлежен за присилно извршување, за негово извршување.

За прекршоците:

- » неистакнат ценовник на своите производи односно услуги; и
- » непосредување соодветна документација за набавените стоки и материјали

ќе му биде издаден прекршочен платен налог за плаќање на глоба во рок од 8 дена. Ако сторителот не ја плати глобата во рокот, Државниот пазарен инспекторат мандатниот платен налог ќе го достави до органот надлежен за присилно извршување, за негово извршување.

За прекршоците:

- » вршење на занаетчиска дејност без да биде запишан во соодветниот регистар и без занаетчиска дозвола,
- » вршење на занаетчиска дејност и покрај отсуството на занаетчијата,
- » дејноста се врши од лице кое не исполнува услови,

државниот пазарен инспекторат е должен да предложи постапка за порамнување со издавање на прекршочен платен налог, а за вршење на дејност без да е запишан во соодветен регистар и без занаетчиска дозвола се изрекува и посебна прекршочна мерка одземање на предмети.

Одмерувањето на висината на глобата на вршителот на занаетчиската дејност се врши согласно Законот за прекршоци.

Надлежности на инспекторатот за труд

Државниот инспекторат за труд врши инспекциски надзор над примената на законите и другите прописи за работни односи, вработување и заштита при работа и на колективните договори, договорите за работа и другите акти, со кои се уредуваат и остваруваат правата, обврските и одговорностите на работниците и работодавците во областа на работните односи, вработувањето и заштитата при работа.

Работите на инспекцискиот надзор во рамките на надлежностите на Инспекторатот утврдени со закон, непосредно ги вршат државни инспектори на труд.

Во вршењето на работите на инспекцискиот надзор, инспекторот е овластен, во секое време на денот и ноќта, да влезе во просториите на работодавецот, без претходно најавување и без оглед на работното време на работодавецот. Веднаш по влегувањето, инспекторот е должен, за своето присуство да го извести работоводниот орган, односно законскиот застапник или друг овластен работник на работодавецот, доколку истите се присутни во просториите на работодавецот. Отсуството на тоа лице не може да биде пречка за вршење на инспекциски надзор.

Работодавецот е должен, на инспекторот да му овозможи непречено вршење на надзорот и на негово барање да му даде односно да му достави на определено место и во определено време, списи, акти, информации и други податоци, потребни за вршење на инспекцискиот надзор.

Во вршењето на инспекцискиот надзор, инспекторот има право да влегува и да ги прегледува сите работни простории и работни места и да направи увид во сите делови на техничко-технолошкиот процес на трудот, на средствата за работа, на заштитните средства и опрема, на условите за работа, на деловните книги, исправите, договорите и другите документи и акти на работодавецот.

Во постапката на инспекцискиот надзор, инспекторот е овластен да прибира потребни податоци и информации, да зема изјави од работници, да издава усмени и писмени наредби и по потреба да побара асистенција од надлежен државен орган. Исто така Инспекторот е овластен, да бара лични исправи (лична карта, пасош и слично) од лицата затекнати на работа кај работодавецот, кои се должни бараните исправи да ги дадат на увид.

Во согласност со закон заради отстранување на утврдените неправилности инспекторот има право и обврска на субјектот на надзорот:

- 1) да му укаже на утврдените неправилности и да определи рок за нивно отстранување;
- 2) да му нареди да преземе соодветни мерки и активности во рокот кој ќе го определи инспекторот; и
- 3) да забрани работа во работна просторија, на дел од техничка технолошка целина, на одделно работно место или на алат за работа.

Инспекторот е должен да состави записник за извршениот инспекциски надзор кој содржи податоци, особено за денот и часот на инспекцискиот надзор, работодавецот, констатираната состојба и изречените мерки. Примерок од записникот за извршениот инспекциски надзор му се предава односно доставува на работодавецот.

Надлежности на Финансиска инспекција

Даночни службеници се административни службеници вработени во Управата за јавни приходи кои вршат работи од областа на даноците и даночниот систем и водат постапки за сторени прекршоци за кои е надлежна Управата за јавни приходи.

Даночните службеници кои вршат работи од инспекциски надзор и контрола се **даночни инспектори** и **даночни контролори**.

Даночните контролори се овластени само за:

- » контрола на приходите кај даночните обврзници по одредбите од Законот за данокот на личен доход;
- » физички попис кај даночните обврзници;
- » контрола над спроведувањето на Законот за регистрирање на готовинските плаќања; и
- » Контрола над спроведувањето на Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување.

Даночен службеник на Управата за јавни приходи може да преземе мерки со ставање пломба или други даночни обележја. Пломбите и другите даночни обележја може да бидат отстранети, сменети или уништени само од страна на даночните службеници на Управата за јавни приходи.

Контрола на готовинските плаќања преку фискален апарат

Контролата ја вршат даночни инспектори и даночни контролори. За вршење на контролата на даночниот обврзник му се доставува работен налог непосредно пред започнување на контролата. Доколку при вршењето на контролата, даночниот инспектор или даночниот контролор утврди дека даночниот обврзник нема воведено фискален систем на опрема за регистрирање на готовинските плаќања составува записник во кој ја внесува констатираната незаконитост.

Надлежности на Санитарна инспекција

Санитарна инспекција има надлежност да проверува дали објектите кои вршат занаетчиска дејност ги исполнуваат условите за вршење на дејност.

Санитарната инспекција контролира дали занаетчијата редовно спроведува:

- » Здравствено - хигиенски прегледи на вработени лица кои во производството или прометот со храна (пекари, слаткари, и други занаети поврзани со производство на храна) доаѓаат во непосреден допир со храна односно вода за пиење, се вршат на секои шест месеци;

- » Здравствено - хигиенски прегледи на лицата кои укажуваат хигиенска нега, работат во производството на козметички средства, вработени во фризерски или козметички салони се вршат еднаш годишно.

Здравствено - хигиенски санитарни прегледи се вршат во ЈЗУ Центар за јавно здравје Скопје согласно Правилникот за начинот на вршење, содржината на прегледите, видовите на прегледите и роковите на вршењето на задолжителните здравствено-хигиенски прегледи на вработените „Службен весник на РМ“ бр.152/07.

Резултатите од извршените здравствено-хигиенски прегледи на вработените лица, се запишуваат во санитарна книшка која работодавачот треба да ја има во деловното седиште каде се врши дејноста.

-Занаетчиите се должни да вршат редовна дезинсекција и дератизација на работните простории и опремата за работа најмалку 2 пати годишно.

ОДАНОЧУВАЊЕ

ДАНОК НА ЛИЧЕН ДОХОД

Занаетчиите регистрирани како самостојни вршители на дејност за остварениот доход на годишна основа се оданочуваат согласно одредбите на Законот за данокот на личен доход „Службен весник на РСМ“ бр.241/18...275/19. Законот за данокот на личен доход уредува дека обврзник на данокот на доход од самостојна дејност е трговец поединец, физичко лице кое врши земјоделска дејност, лице кое врши занаетчиска дејност и лице кое врши услуги и кое остварува доход оданочив согласно Законот за данокот на личен доход.

ДАНОЧНА ОСНОВА ЗА ПРЕСМЕТУВАЊЕ НА ДАНОКОТ НА ДОХОД ОД САМОСТОЈНА ДЕЈНОСТ

Основа за пресметување на данокот на доход од самостојна дејност е разликата меѓу вкупните приходи и вкупните расходи на обврзникот, зголемена за непризнаените расходи за даночни цели.

За занаетчиите кои се регистрирани односно имаат добиено решение за паушално оданочување на доходот од самостојна дејност основа за оданочување со данок на личен доход претставува паушално утврдениот нето-доход на обврзникот кој ќе го утврди со решение органот за јавни приходи.

ДАНОЧНА СТАПКА

За доходот од самостојна дејност данокот на личен доход се пресметува и плаќа по стапка од 10%.

ПАУШАЛНО ОДАНОЧУВАЊЕ НА ДОХОДОТ ОД САМОСТОЈНА ДЕЈНОСТ

Занаетчиите поради специфичноста на дејностите кои ги вршат можат да поднесат барање до УЈП данокот на доход остварен од вршење на самостојна дејност да го плаќаат според паушално утврден нето доход.

Барањето за паушално оданочување занаетчијата го доставува до Управата за јавни приходи најдоцна до крајот на годината која и претходи на годината на која врши утврдување на приходот на пропишан образец „ДЛД-П“

Правото на паушално оданочување неможе да се признае за занаетчија:

- а. Кој вработува повеќе од едно лице, покрај обврзникот;
- б. Во чија дејност вложуваат други лица и
- в. Чиј нето-доход во годината што и претходи на годината за која се врши утврдување на данокот е повисок од две годишни просечни бруто плати по работник во Републиката според податоците на Државниот завод за статистика.

ЕВИДЕНЦИСКИ ОБВРСКИ И ВОДЕЊЕ НА ДЕЛОВНИ КНИГИ

Законот за данокот на личен доход уредува дека самостојните вршители на дејност освен паушалистите се должни да водат деловни книги по системот на двојно или просто книговодство.

Таа евиденција опфаќа:

- а. Книга на приходи
- б. Книга на расходи
- в. Книга на основни средства и ситен инвентар и залихи и,
- г. Книга на парични средства, побарувања и обврски.

Занаетчијата кој е обврзник за водење на деловни книги односно данокот на доход не го плаќа врз основа на паушално утврден нето приход е должен деловните книги и другата документација заради даночни цели да ја чува најмалку 5 години.

ОДАНОЧУВАЊЕ НА ДОХОДОТ И ГОДИШНА СМЕТКА

Занаетчиите – самостојни вршители на дејност освен паушалистите, се должни најдоцна до 15 март наредната година по годината за која се доставува годишната сметка, до ЦРСМ и до УЈП да достават:

- а. Образец „Б“ – Биланс на приходите и расходите
- б. Образец ДЛД-ДБ – Годишен даночен биланс за утврдување на данокот на доход од вршење на самостојна дејност
- в. СПД – рекапитулар Структура на приходите по дејности

ДАНОЧНИ ОСЛОБОДУВАЊА ОД ДАНОК НА ЛИЧЕН ДОХОД

Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност овозможува трговецот поединец и самостоен вршител на дејност во која група влегуваат и занаетчиите ако прв пат се регистрираат за вршење на дејност во Централниот регистар на РСМ, тоа значи да не биле до тогаш регистриран за таа дејност во Централниот регистар имаат право на даночно ослободување односно ослободување од плаќање на данок на личен доход за време од три (3) години под услов:

- » До Агенцијата за вработување на РСМ да достави доказ од надлежниот регистарски орган дека пред отпочнување на вршење на дејноста не бил регистриран за вршење на таа дејност;

Агенцијата за вработување му издава Потврда дека лицето е вработено како работодавач и дека се ослободува од плаќање на данок на доход за време од три години; Потврдата издадена од Агенцијата за вработување ја доставува до Управата за јавни приходи.

КАЗНИ И ГЛОБИ

Глоба во износ од 100 до 250 евра во денарска противвредност, за сторен прекршок на даночен обврзник - трговец поединец и лице кое самостојно врши дејност, ќе му се изрече ако деловните книги, другата евиденција и документација не ги чува во деловната просторија или во просториите на регистриран субјект што врши сметководствени работи.

Глоба во износ од 100 до 250 евра во денарска противвредност за сторен прекршок, на даночен обврзник - трговец поединец и лице кое самостојно врши дејност, ќе му се изрече ако деловните книги ги води неажурно.

Глоба во износ од 100 до 250 евра во денарска противвредност за сторен прекршок на даночен обврзник – трговец поединец и лице кое самостојно врши дејност, ќе му се изрече ако:

- » не поднесе пресметка и даночен биланс во пропишаниот рок
- » не ги води или неточно ги води деловните книги, и
- » деловните книги, другата евиденција и документација не ги чува најмалку пет години.

За претходно спомнатите прекршоци на даночниот обврзник – трговец поединец и лице кое самостојно врши дејност може да им се изрече прекршочна санкција забрана за вршење професија, дејност или должност во траење од најмалку 3 до најмногу 30 дена. Ако прекршоците се сторени за прв пат, забрана на вршење на професија, дејност или должност доколку се изрече, ќе се изрече само како самостојна санкција без глоба, а при повторно сторување на истите прекршоци, забраната на вршење на професија, дејност или должност доколку се изрече, ќе се изрече заедно со глоба.

ДАНОК НА ДОДАДЕНА ВРЕДНОСТ

Данокот на додадена вредност претставува општ потрошувачки данок кој се пресметува и плаќа во сите фази на производството и трговијата, како и во целокупниот услужен сектор освен ако поинаку не е пропишано со одредбите на Законот за Данокот на додадена вредност „Службен весник на РСМ“ бр.44/99...275/19.

Вршењето на промет од аспект на вршење на занетчиска дејност претставува промет кој е оданочив со ДДВ и даночниот обврзник занаетчија доколку го надминува прагот за регистрација за ДДВ е должен да се регистрира за целите на ДДВ.

Занаетчијата самостоен вршител на дејност станува обврзник за **данок на додадена вредност** доколку вкупниот промет во изминатата година надминал износ од 2.000.000 денари или чиј вкупен промет се предвидува на почетокот од вршењето на стопанската дејност дека ќе го надмине износот од 2.000.000 денари. Исто така доколку во текот на година се надмине износот на вкупно остварен промет од 2.000.000 денари, регистрацијата се врши по истекот на месецот кога е остварен прометот.

Занаетчијата регистриран како даночен обврзник од аспект на Законот за ДДВ е должен во секој одделно искажан промет од датумот на издавањето на решението за регистрација за ДДВ, во фактурата или фискалната сметка одделно да го искажува пресметаниот данок на додадена вредност по стапка од 18% или 5% во зависност од видот на прометот кој го остварува.

СТАПКА НА ОДАНОЧУВАЊЕ (0%, 5% ИЛИ 18%)

Висината на примена на стапката за ДДВ зависи од видот на прометот кој се остварува. За одделни видови на промет во Законот е пропишано ослободување од данок на додадена вредност, а за одделни промети е пропишано оданочување со повластена даночна стапка од 5%. Општата даночна стапка од 18% се применува при оданочување на сите други промети освен прометот на добра и услуги кои подлежат на повластена даночна стапка.

Прометот на добра и прометот на услугите кои ги вршат занаетчиите се оданочуваат по општа даночна стапка од 18% со исклучок на занаетчиите кои вршат промет на добра за човечка исхрана кој промет се оданочува со 5%.

ЕВИДЕНЦИСКИ ОБВРСКИ КОИ ПРОИЗЛЕГУВААТ ОД ЗАКОНОТ ЗА ДДВ

Занаетчијата кој е регистриран за целите на ДДВ е должен да води уредна и точна евиденција во поглед на основите на пресметување на данокот.

Евиденцијата мора да содржи одделни податоци за:

1. Прометот на даночниот обврзник и прометот кој е извршен спрема даночниот обврзник, и тоа:
 - а. Даночната основа за тој промет
 - б. Данокот долгуван за тој промет
 - в. Претходниот данок кој отпаѓа на тој промет

Дополнителните евиденциски обврски се во насока на евиденција на прометот извршен од увоз, исправките на даночната основа и одбитоците на претходниот данок и др.

КАЗНИ И ГЛОБИ

Глоба во износ од 100 до 250 евра во денарска противвредност за сторен прекршок ќе му се изрече на даночниот обврзник-самостоен вршител на дејност-занаетчија и трговец поединец, ако:

- » поднесе пријава за регистрација за данокот на додадена вредност по пропишаниот рок
- » неуредно води евиденција
- » не издава фактура во пропишаниот рок
- » издава неуредна фактура и
- » не поднесе извештај заедно со даночната пријава до надлежниот даночен орган за прометите извршени во периодот на кој се однесува даночната пријава

РЕГИСТРИРАЊЕ НА ГОТОВИНСКИТЕ ПЛАЌАЊА

Занаетчиите кои вршат промет на добра и промет на услуги за кој плаќањето не се извршува по банкарски пат односно за својот промет наплаќаат во готовина, должни се да воведат и користат одобрен фискален систем на опрема (фискална каса) за регистрирање на готовинските плаќања и задолжително да издаваат фискална сметка за извршениот промет односно услугата.

Фискалната сметка која ја издава занаетчијата за својата услуга претставува документ со кој се потврдува плаќањето на цената на услугата или доброто. Истата задолжително треба да се издаде на корисникот на услугата во моментот на извршувањето и плаќањето на услугата или доброто.

ОСЛОБОДУВАЊЕ ОД ОБВРСКАТА ЗА ВОВЕДУВАЊЕ НА ФИСКАЛЕН СИСТЕМ НА ОПРЕМА

Од обврската да воведат фискален систем на опрема и да издаваат фискална сметка се ослободени занаетчиите паушалисти, односно даночните обврзници кои данокот од доход од вршење на самостојна дејност го плаќаат **според паушално утврден нето приход**.

ОБВРСКИ КОИ ПРОИЗЛЕГУВААТ ОД ЗАКОНОТ ЗА РЕГИСТРИРАЊЕ НА ГОТОВИНСКИТЕ ПЛАЌАЊА

1. Занаетчијата кој е обврзан да воведат и користи фискален систем на опрема е должен истото да го направи од самото пуштање на објектот во употреба.
2. Занаетчијата е должен да воведат и користи фискален систем на опрема за секое работно место од каде што се извршува прометот на добра и прометот на услуги кои готовински се наплатуваат.
3. Занаетчијата е должен да води книга за дневни финансиски извештаи (КДФИ) во кој се внесува остварениот промет согласно дневниот финансиски извештај издаден по затворање на фискалниот апарат.
4. Во објекти во кои се вклучени за користење една или повеќе од една фискална апаратура, податоците од вклучувањето на секоја апаратура се регистрираат во книгата за дневните финансиски извештаи.
5. Доколку занаетчијата во деловниот објект остварува просечен промет кој во претходната година надминува 1.000.000 денари е должен да регистрира резервен фискален систем на опрема кој се користи во случај на оштетување и ремонт на главниот фискален систем на опрема.
6. Занаетчијата кој нема обврска да воведат резервен фискален систем на опрема во случај на нефункционирање на фискалниот апарат, е должен до ставање на истиот во употреба да издава „Парагон блок“ и да води „Итна сметководствена книга“ заверени од страна на Управата за јавни приходи.

7. Занаетчијата кој врши промет со готовина е должен на видно место, да постави соопштение со кое го информира корисникот на услугата за неговата обврска да бара фискална сметка.

8. Занаетчијата е должен хартиената, односно електронската контролна трага од фискалната сметка да ја чува во објектот пет години од датумот на последната операција.

КАЗНИ И ГЛОБИ за сторените прекршоци:

1. издаде сметка која не ги содржи пропишаните елементи (член 5 став 1);
 - 1-а) во фискалната сметка неточно го внесе податокот за задолжителниот опис на плаќањата или делумните плаќања (во готово или со платежна картичка) (член 5-б);
 - 1-б) кон издадената сметка за сторна трансакција не ја приложи фискалната сметка која се сторнира (член 10 став 1);
2. издаде документ касова сметка за сторна трансакција при продажба на нафтени деривати на мало и авто-такси превоз. (член 10 став 2)
 - 2-а) издаде сметка за сторна трансакција при вршење на промет на храна и пијалоци за конзумирање во рамки на објектот на давателот на услугата и при приредување на игри на среќа во обложувалници по истекот на 15 минути од издавањето на фискалната сметка (член 10-а);
3. не води итна сметководствена книга за извршениот промет на добра, односно на услуга (член 12 став 2);
4. не ги чува и одржува во исправна состојба фискалните апарати (член 14 став 1).

Глоба во износ од 50 до 250 евра во денарска противвредност на одговорното лице во правното лице (микро трговец), од 100 до 500 евра во денарска противвредност на одговорното лице во правното лице (мал трговец), од 150 до 500 евра во денарска противвредност на одговорното лице во правното лице (среден трговец) и од 200 до 500 евра во денарска противвредност на одговорно лице во правно лице (голем трговец) ќе му се изрече за прекршоците од ставот 1 на овој член.

Глоба во износ од 100 до 250 евра во денарска противвредност на даночен обврзник - трговец поединец и лице кое самостојно врши дејност ќе им се изрече за прекршоците од ставот 1 на овој член.

Глоба во износ од 600 до 1.000 евра во денарска противвредност на даночен обврзник правно лице (микро трговец), од 1.500 до 2.000 евра во денарска противвредност на даночен обврзник правно лице (мал трговец), од 3.000 до 6.000 евра во денарска противвредност на даночен обврзник правно лице (среден трговец) и од 4.000 до 10.000 евра во денарска противвредност на даночен обврзник правно лице (голем трговец) ќе му се изрече за прекршок, ако:

1. не воведи и користи одобрен фискален систем на опрема за регистрирање на готовински плаќања (член 2 став 1);
2. не издава фискална сметка за извршениот промет на добра, односно на услуга (член 2);
3. не користи фискален систем на опрема (член 11 став 2);
4. врши промет на нафтени деривати без инсталиран одобрен електронски систем со фискална меморија (член 12 став 2)
5. врши промет на нафтени деривати при нарушена врска во електронскиот систем (член 12 став 3)”
6. не издава парагон блок за извршениот промет на добра, односно на услуга (член 12 став 2)
7. издава парагон блок за извршениот промет на добра, односно на услугата (член 12 став 5);
8. не набави одобрен фискален систем на опрема за регистрирање на готовинските плаќања (член 2 став 2);

Глоба во износ од 50 до 250 евра во денарска противвредност на одговорното лице во правното лице (микро трговец), од 100 до 500 евра во денарска противвредност на одговорното лице во правното лице (мал трговец), од 150 до 500 евра во денарска противвредност на одговорното лице во правното лице (среден трговец) и од 200 до 500 евра во денарска противвредност на одговорното лице во правното лице (голем трговец) ќе му се изрече за прекршоците од ставот 1 на овој член.

Глоба во износ од 100 до 250 евра во денарска противвредност на даночен обврзник трговец поединец и лице кое самостојно врши дејност ќе им се изрече за прекршоците од ставот 1 на овој член.

ПРИДОНЕСИ ОД ЗАДОЛЖИТЕЛНО СОЦИЈАЛНО ОСИГУРУВАЊЕ

Занаетчиите како самовработени лица за себе и за своите вработени (доколку вработува други лица) се должни да пресметуваат и плаќаат придонеси согласно Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување.

Со плаќање на придонесите се обезбедуваат средства за финансирање на задолжителното социјално осигурување, а осигурениците ги остваруваат правата кои произлегуваат од Законот за здравственото осигурување и Законот за пензиско и инвалидско осигурување.

ПРИДОНЕСИ КОИ ГИ ПРЕСМЕТУВА И ПЛАЌА ЗАНАЕТЧИЈА – САМОВРАБОТЕНО ЛИЦЕ:

Занаетчијата – самовработено лице за сам себе на месечна основа, е должен да ги пресметува и плаќа следните видови на придонеси:

Вид на придонес	Стапки во 2025
1. Придонес за задолжително пензиско и инвалидско осигурување	18,8%
2. Придонес за задолжително здравствено осигурување	7,5%
3. Дополнителен придонес за задолжително осигурување за задолжително осигурување во случај на повреда и професионално заболување	0,5%
Вкупно придонеси	26,8%

Самовработените лица се ослободени од обврската за пресметување и плаќање на придонесот за задолжително осигурување во случај на невработеност.

ПРИДОНЕСИ КОИ ГИ ПРЕСМЕТУВА И ПЛАЌА ЗАНАЕТЧИЈА – САМОВРАБОТЕНО ЛИЦЕ ЗА СВОИТЕ ВРАБОТЕНИ:

Занаетчијата – самовработено лице за своите вработени на месечна основа, е должен да ги пресметува и плаќа следните видови на придонеси:

Вид на придонес	Стапки во 2025
1. Придонес за задолжително пензиско и инвалидско осигурување	18,8%
2. Придонес за задолжително здравствено осигурување	7,5%
3. Дополнителен придонес за задолжително осигурување за задолжително осигурување во случај на повреда и професионално заболување	0,5%
4. Придонес за задолжително осигурување во случај на невработеност	1,2%
Вкупно придонеси	28%

ОСНОВИЦА ЗА ПРЕСМЕТКА НА ПРИДОНЕСИ ЗА ЗАНАЕТЧИЈА – САМОВРАБОТЕНО ЛИЦЕ

Основица за пресметка на придонеси од задолжително социјално осигурување за Занаетчијата – самовработено лице претставува месечната аконтација на нето приходот¹ на кој се плаќа данок. Доколку занаетчијата е регистриран како паушалист, односно данокот на личен доход го пресметува и плаќа на паушално утврдена даночна основа, основица за пресметка на придонеси претставува месечната аконтација на паушално утврдениот нето доход на кој се плаќа данок согласно Законот за данокот на личен доход.

¹ Нето приход претставува разлика помеѓу приходите и расходите утврдени во Образец Б.

Пример:

1. Нето приход 240.000
2. Месечна аконтација (240.000/12) 20.000

1. Бруто основица		20.000
2. Придонес за задолжително пензиско и инвалидско осигурување	18,8%	3.760
3. Придонес за осигурување	7,5%	1.500
4. Дополнителен придонес за задолжително осигурување за задолжително осигурување во случај на повреда и професионално заболување	0,5%	100
Вкупно придонеси	26,8%	5.360

НАЈНИСКА ОСНОВИЦА ЗА ПРЕСМЕТКА НА ПРИДОНЕСИ ЗА ЗАНАЕТЧИЈА – САМОВРАБОТЕНО ЛИЦЕ И ЗА ВРАБОТЕНИ ЛИЦА КАЈ ЗАНАЕТЧИЈАТА

Основицата за пресметување и плаќање на придонесите, односно основицата за осигурување неможе да биде пониска од 50% од просечната плата по работник во Република Северна Македонија објавена во месец јануари во тековната година според податоците на ДЗС (износ од 31.577 за 2025 година). Во овој случај доколку месечната аконтација на нето приходот или паушално утврдениот нето приход на занаетчијата е пониска од најниската основица за плаќање на придонеси истиот е должен придонесите да ги пресметува и плаќа на најниска основица утврдена согласно закон.

1. Минимална основица за 2025 година		31.577
2. Придонес за задолжително пензиско и инвалидско осигурување	18,8%	5.936
3. Придонес за задолжително здравствено осигурување	7,5%	2.368
4. Дополнителен придонес за задолжително осигурување за задолжително осигурување во случај на повреда и професионално заболување	0,5%	158
Вкупно придонеси	26,8%	8.462

ПРЕСМЕТКА И УПЛАТА НА ПРИДОНЕСИТЕ

Занаетчијата е должен пресметката на придонесите, пресметката на платата и надоместокот на плата да ја врши месечно, поединечно за секој осигуреник и за сам себе, и истата да ја доставува до Управата за јавни приходи најдоцна до 10-ти во тековниот за претходниот месец, по електронски пат со поднесување на МПИН пресметка.

Плаќањето на придонесите се врши до 15-ти во тековниот месец за претходниот месец.

Најдоцна 15 дена од денот на исплатата на платата занаетчијата – работодавач е должен на своите работници да им издаде збирна пресметка за пресметаните и уплатени придонеси, нето плата, надоместок на плата односно друг паричен надоместок.

Оваа обврска постои и на годишно ниво каде што занаетчијата е должен на работниците најдоцна до 15 февруари да им издаде збирна годишна пресметка на пресметани и уплатени придонеси, нето плата, надоместок на плата односно друг паричен надоместок.

КАЗНИ И ГЛОБИ

Глоба во износ од 1.700 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на обврзникот за пресметка и уплата на придонесите за сторен прекршок, доколку не издаде збирна пресметка за пресметаните и уплатени придонеси, нето плата, надоместок на плата односно друг паричен надоместок.

Глоба во износ од 2.500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на обврзникот за пресметка и уплата на придонесите за сторен прекршок, доколку:

- » неправилно ја подготви пресметката и уплатата на придонесите ги изврши на погрешен износ и доколку,
- » Ненавремено ја доставува електронската пресметка на плата до УЈП. Глоба во износ од 3.500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на обврзникот за пресметка и уплата на придонесите за сторен прекршок, доколку изврши исплата на плата, дел од плата, надоместок на плата, односно друг паричен надоместок, а не пресмета и уплати придонеси во пропишаниот рок.

Глоба во износ од 30% од одмерената глоба за правното лице и трговец поединец ќе му се изрече на одговорното лице во правното лице и трговец поединец доколку изврши исплата на плата, дел од плата, надоместок на плата, односно друг паричен надоместок, а не пресмета и уплати придонеси во пропишаниот рок. Дополнително на одговорното лице во правното лице и за одговорното лице во трговец поединец ќе му се изрече и забрана за вршење на должност во траење од 30 дена.

ОБВРСКИ ЗА ЗАНАЕТЧИИТЕ КОИ ПРОИЗЛЕГУВААТ ОД ЗАКОНОТ ЗА РАБОТНИТЕ ОДНОСИ

Регистрираниот занаетчија - самостоен вршител на дејност кој вработува други лица е должен при засновање на работниот однос со вработениот да ги почитува одредбите од Законот за работните односи.

За засновање на работен однос по пат на јавен оглас, работодавачот занаетчија е должен во јавниот оглас задолжително да ги наведе:

1. Назив на работното место;
2. Условите што се бараат за вршење на работата;
3. Почетокот и завршетокот на дневното и неделното работно време;
4. Распоредот на работните задачи;
5. Паричен износ на основната нето плата или паричен износ од најнизок на највисок износ на нето платата на работното место за кое се бара работник
6. Рокот за пријавување кој не смее да биде пократок од три работни дена;
7. Рокот во кој ќе се изврши избор;

СКЛУЧУВАЊЕ НА ДОГОВОР ЗА ВРАБОТУВАЊЕ

Занаетчијата работодавач е должен со работникот да склучи договор за вработување кој задолжително се склучува во писмена форма. Со потпишување на договорот за вработување се засновува работен однос меѓу работникот и занаетчијата работодавач.

Договорот за вработување ги уредува и содржи правата, обврските и одговорностите на двете договорни страни на работникот и работодавачот, кои не смеат да содржат одредби кои се спротивни од одредбите кои ги пропишува Законот за работните односи.

ЕВИДЕНЦИЈА ЗА ВРАБОТЕНИ РАБОТНИЦИ

Занаетчијата работодавач е должен согласно Законот за евиденциите од областа на труд задолжително да води евиденција за вработените работници.

Евиденцијата е потребно да ги содржи следните податоци:

1. Презиме, татково име и име на работодавачот;
2. Единствен матичен број на граѓанинот (ЕМБГ);
3. Ден, месец и година на раѓање;
4. Место на раѓање (општина, населено место и држава);
5. Пол (машки-женски);
6. Живеалиште и адреса;
7. Припадност на заедниците;
8. Место на работа;
9. Степен и вид на завршено образование;
10. Степен на стручна подготовка;
11. Шифра и опис на занимање;
12. Работно време на работникот;
13. Стаж на осигурување до стапување на работа кај работодавачот;
14. Траење на работниот однос (определено – неопределено);
15. Дали е трудов инвалид;
16. Датум на засновање на работниот однос;
17. Датум на престанок на работниот однос;
18. Основ за престанок на работниот однос;
19. Шифра и назив на претежната дејност на работодавачот;
20. Назив на работодавачот;
21. Седиште на работодавачот; и
22. Број на деловниот субјект.

Евиденцијата за вработените работници за определен работник занаетчијата е должен да почне да ја води со денот на засновање на работниот однос, а престанува да ја води со денот на престанокот на работниот однос.

Занаетчијата е должен податоците за работникот за кого ќе престане да се води евиденцијата за вработени работници да ја чува како документ од трајна вредност.

ЕВИДЕНЦИЈА НА РАБОТНОТО ВРЕМЕ

Занаетчијата има обврска да води евиденција за полното работно време на работниците. Евиденцијата се води на евидентен лист за присуство на работа на работниците со наведување на податоците за почетокот и завршетокот на работното време. Доколку занаетчијата има над 25 вработени се води електронско евидентирање на полното работно време.

ПРАВА НА РАБОТНИКОТ КОИ ПРОИЗЛЕГУВААТ ОД РАБОТЕН ОДНОС

Занаетчијата е должен на работникот да му ги обезбеди сите услови потребни за извршување на работните задачи. За извршените работни задачи работникот има право на:

1. Основна плата (која се утврдува при склучување на договорот за вработување);
2. Дел од плата за работна успешност (бонус кој се остварува по основ на утврдени критериуми);
3. Додатоци на плата
 - а. Прекувремена работа – 35%;
 - б. Работа ноќе – 35%;
 - в. Работа во три смени – 5%;
 - г. Работа во ден на неделен одмор – 50%;
4. Додаток за работен стаж (минат труд) – 0,5% за секоја година работен стаж;
5. Годишен одмор.

СОДРЖИНА НА ДОСИЕ НА

Занаетчијата има обврска во досието кое што го води за секој свој вработен задолжително да ги чува следните документи:

1. Договорот за вработување;
2. M1/M2 пријава;
3. Склучени анекси кон договорот за вработување;
4. Изјава дека работникот е запознаен со одредбите од Законот за заштита од вознемирување на работно место (Изјава за мобинг);
5. Одлуки и решенија за годишен одмор;
6. Изјава за доверливост;
7. Изјава за лични податоци согласно Законот за заштита на личните податоци;

КАЗНИ И ГЛОБИ

Глоба во износ од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на микро и мал работодавач-правно лице, глоба во износ од 1.000 до 2.000 евра во денарска противвредност на среден работодавач-правно лице и глоба во износ од 2.000 до 3.000 евра во денарска противвредност на голем работодавач правно лице, ако:

- не обезбеди услови за безбедност на животот и здравјето на работниците во согласност со прописите за безбедност и здравје при работа (член 42);
- не го запознае работникот со мерките за безбедност и здравје при работа и не го обучи за нивната примена, согласно со прописите за безбедност и здравје при работа (член 32);
- не ги штити и почитува личноста, достоинството, приватноста на работникот и не се грижи за заштита на личните податоци на работникот (член 43 ставови (1) и (2) и член 44 ставови (1), (2), (3) и (4));
- го оневозможува или ќе се обиде да го оневозможи инспекторот на трудот во спроведувањето на инспекцискиот надзор (членови 256 и 257);
- не обезбеди заштита на правата во случај на пренесување на трговско друштво или делови на трговско друштво (членови од 68-а до 68-д);
- на работничка и наложи да врши подземни работи, на работничка, татко и посвоител на дете со потешки пречки во развојот, не им обезбеди право на посебна заштита во согласност со закон (членови од 160 до 171);
- на работници кои сè уште не наполниле 18 години возраст не им обезбеди заштита во согласност со закон (членови од 172 до 176);
- на инвалидите и повозрасните работници не им обезбеди заштита во согласност со закон (членови од 177 до 180) и
- организира работа на деца, ученици и студенти спротивно на овој закон (членови 250 и 251).

Глоба во износ од 250 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршокот од ставот (1) на овој член на одговорното лице во правното лице кај микро и мал работодавач, глоба во износ од 400 евра во денарска противвредност кај среден работодавач и глоба во износ од 500 евра во денарска противвредност кај голем работодавач

Глоба во износ од 250 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршокот од ставот (1) на овој член на работодавач-физичко лице.

Глоба во износ од 200 до 400 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на микро и мал работодавач-правно лице, глоба во износ од 300 до 600 евра во денарска противвредност на среден работодавач-правно лице, глоба во износ од 600 до 1.000 евра во денарска противвредност на голем работодавач-правно лице, ако:

- не е склучен договор за вработување меѓу работникот и работодавачот и работодавачот не го пријавил работникот во задолжително пензиско и инвалидско

осигурување, здравствено осигурување и осигурување во случај на невработеност пред стапување на работникот на работа (член 13 ставови (1), (2), (3) и (7));

- договорот за вработување не се чува во работните простории во седиштето на работодавачот и не му е врачен примерок од договорот за вработување на работникот (член 15 ставови (2) и (3));
- склучи договор за вработување со лице кое не наполнило 15 години возраст и кое нема општа здравствена способност (член 18);
- склучи договор за вработување или овозможи работа на млади лица спротивно на членот 18 од овој закон или ако склучи договор за вработување спротивно на овој закон (член 19 ставови (1), (2) и (3));
- склучи договор за вработување со странец кој не ги исполнува условите определени со овој или со друг закон (член 20);
- не склучи договор со странски државјанин или лице без државјанство (член 20);
- објави јавен оглас и слободно работно место спротивно на овој закон (членови 22, 23 и 24);
- не го извести неизбраниот кандидат (член 27);
- при склучување на договор за вработување постапи спротивно на членот 25 од овој закон;
- договорот за вработување не ги содржи законските елементи (член 28);
- работодавачот направи измени на договор за вработување спротивно на овој закон (член 28-а ставови (2), (3) и (4));
- во договорот за вработување внесе одредби спротивни на закон и колективен договор (член 29);
- на работникот му наложи да врши други работни задачи спротивно на закон (член 30);
- определи конкурентска клаузула спротивно на закон (членови од 36 до 39);
- на работникот не му обезбеди работа за која е склучен договорот за вработување (член 40);
- не му обезбеди мирување на работниот однос, согласно со закон (член 45);
- не му го трансформира работниот однос согласно со закон (член 46);
- на сезонскиот работник не му ги обезбеди правата согласно со закон (член 47);
- на работникот кој работи со неполно работно време му наложи да работи подолго од договореното работно време (членови од 48 до 60);
- доколку изрече отказ на договорот за вработување (членови од 70 до 83);
- склучи спогодба спротивно на овој закон или го одјави работникот без спогодба (член 68);
- го откаже договорот за вработување спротивно на членот 101 од овој закон;
- не исплати плата, не уплати придонеси од плата и не исплати надоместоци согласно со закон и колективен договор (членови од 105 до 114);

- на работникот му нареди да работи со подолго работно време од работното време определено со закон, не води или неправилно води евиденција на работното време и на прекувремената работа, не исплати бонус на плата и не го извести инспекторот за воведување на прекувремена работа (членови 116, 117, 119 и 120);
- не го продолжи договорот за вработување (член 104);
- на работникот не му овозможи дополнителна работа, согласно со закон (член 121);
- не му овозможи право утврдено согласно со закон (член 122-а);
- организира работа во смени спротивно на закон (член 124-а);
- пресметува работно време спротивно на овој закон (член 126);
- не ги почитува прописите за прераспределбата и распоред на работното време (членови 123, 124 и 125);
- ноќната работа ја организира спротивно на членовите од 127 до 131 од овој закон, односно не го извести инспекторот за воведување на ноќна работа;
- на работникот не му обезбеди пауза за време на работното време, одмор меѓу два последователни дена, неделен и годишен одмор, во согласност со овој закон, не исплати надоместок за годишен одмор, не обезбеди платен одмор, не обезбеди неплатено отсуство, согласно со закон, не го врати работникот на работа по рокот за мирување на работниот однос, не му обезбеди отсуство заради образование утврден со овој закон и не издаде решение за годишен одмор (членови од 132 до 155);
- на синдикалниот претставник му ја намали платата или му го откаже договорот за вработување спротивно на овој закон (член 200);

Глоба во износ од 200 до 300 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на мал работодавач-правно лице, глоба во износ од 300 до 400 евра во денарска противвредност на среден работодавач-правно лице, глоба во износ од 400 до 600 евра во денарска противвредност на голем работодавач-правно лице, ако:

- не ги исполнува пропишаните и договорените услови за вршење на работата определени со закон, колективен договор, акт на работодавачот, односно барани од страна на работодавачот (член 19);
- на инспекторот за труд не му достави примерок од договорот за вработување за вршење на работа дома (член 50);
- работодавачот се обиде да оствари или остварува забранет надзор над синдикатот (член 195);
- не издаде потврда со список или издаде потврда со список со нецелосни податоци за работниците членови на синдикатот кои плаќаат членарина (член 213-в);
- работник кој организирал или учествувал во штрајк, организиран во согласност со закон, го стави во понеповолна положба со другите работници (член 239);
- откажувањето на договорот за вработување не биде изречено во писмена форма и содржина, согласно со закон и не биде врачен (членови 74 и 75);

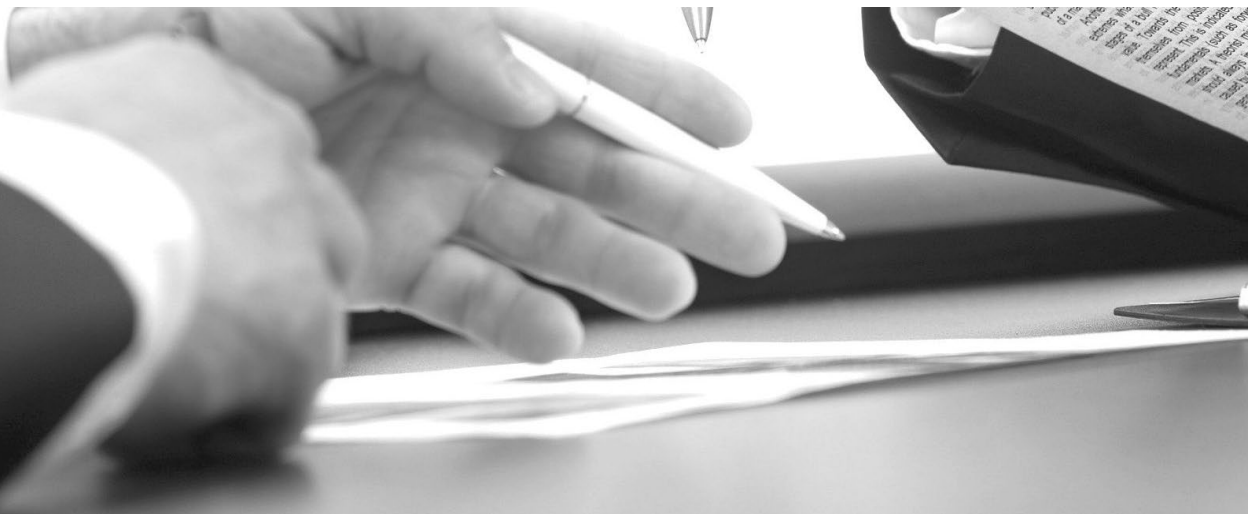
- тогаш кога е должен не учествува во постапка за мирно решавање на работните спорови (членови 182 и 183) и
- склучи договор спротивно на членот 252 од овој закон.

(2) Глоба во износ од 100 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршокот од ставот (1) на овој член на одговорното лице во правното лице кај микро и мал работодавач, глоба во износ од 250 евра во денарска противвредност кај среден работодавач и глоба во износ од 350 евра во денарска противвредност кај голем работодавач.

(3) Глоба во износ од 200 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршокот од ставот (1) на овој член на работодавач-физичко лице.

(4) За изрекување на прекршочните санкции по ставовите (1), (2) и (3) на овој член, надлежна е прекршочна комисија, формирана од страна на министерот за труд и социјална политика.

(5) Остварувањето на правото на правен лек против одлуката на прекршочната комисија од ставот (4) на овој член, се спроведува согласно со Законот за прекршоци.“

ПАРИЧНИ НАДОМЕСТОЦИ

кои може да ги користат занаетчиите
по прекин на работен однос

Занаетчиите имаат право на паричен надоместок во случај на прекин на работен однос согласно Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност.

Правото на паричен надоместок го остварува невработеното лице - занаетчијата кое било во работен однос најмалку девет месеци непрекинато или 12 месеци со прекин во последните 18 месеци.

Висината на месечниот паричен надоместок за време на невработеност се утврдува врз основа на пресметаните и исплатени плати и изнесува 50% од просечната месечна нето плата на са-

мовработеното лице за последните 24 месеца за лице кое има право на паричен надоместок до 12 месеца, а за лице кое има право на паричен надоместок подолго од 12 месеца, паричниот надоместок за првите 12 месеца изнесува 50% од просечната месечна нето плата на работникот за последните 24 месеца, а за преостанатото време 40% од просечната месечна нето плата.

Надоместокот не може да изнесува повеќе од 80 % од просечната месечна нето плата по работник во Републиката, објавена за последниот месец.

ЗАКОН ЗА БЕЗБЕДНОСТ И ЗДРАВЈЕ ПРИ РАБОТА

Занаетчијата има обврска согласно Законот за безбедност и здравје при работа да обезбеди безбедност и здравје при работа за неговите вработени од секој аспект поврзан со работата вклучувајќи заштита од професионални ризици, обезбедување информации и обука и обезбедување соодветна организација и потребни средства.

Мерките кои занаетчијата мора да ги обезбеди особено се насочени кон:

- » Назначување на едно или повеќе стручни лица за безбедност при работа;
- » Ангажирање на овластена здравствена установа за вршење стручни задачи за здравје при работа;
- » Донесување на безбедносни мерки против пожар;
- » Донесување мерки за прва помош и евакуација во случај на опасност;
- » Обука на вработените за безбедно извршување на работата врз основа на сопствена програма;
- » Обезбедување опрема за лична заштита за вработените и нејзината употреба, доколку преземените безбедносни мерки во работната средина не се доволни;
- » Вршење повремени прегледи и испитување на работната средина и опрема; и
- » Следење на здравствената состојба на вработените.

Занаетчијата – работодавач за себе и своите вработени има обврска да обезбеди здравствен преглед најмалку на секои 24 месеца.

ОБВРСКА ЗА ОБУКА НА ВРАБОТЕНИТЕ

Занаетчијата - работодавач мора на секој вработен да му обезбеди соодветни обуки за безбедност и здравје при работа:

- » При вработување;
- » Во случај на преместување на ново работно место;
- » Во случај на воведување на нова технологија или нови средства за работа;
- » Во случај на секоја измена на работниот процес кој може да го промени нивото на безбедноста и здравјето при работа.

ЕВИДЕНЦИСКИ ОБВРСКИ

Евиденциските обврски кои произлегуваат од Законот за безбедност и здравје при работа а се задолжителни за занаетчиите – работодавачи се во насока на:

- » Евиденција за стручното обучување и оспособување на вработените за безбедната работа;
- » Извршените прегледи на средствата за работа;
- » Спроведените испитувања на физичките, хемиските и биолошките штетности на микроклимата во работните и помошните простории, односно на работните места;
- » Претходните и периодичните здравствени прегледи на вработените; и
- » Евиденција за професионалните болести, заболувањата во врска со работата, повредите при работа и смртните случаи при работата.

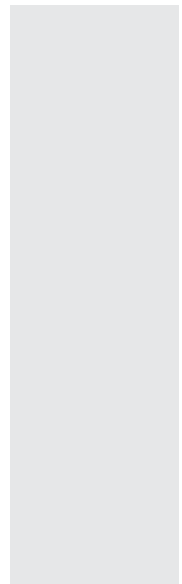
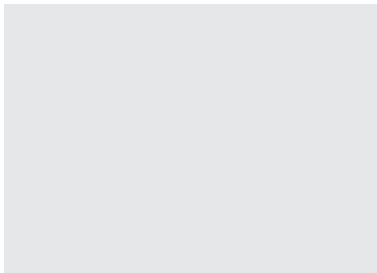
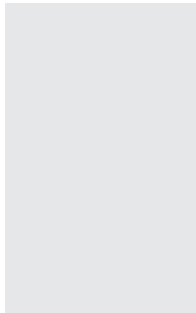
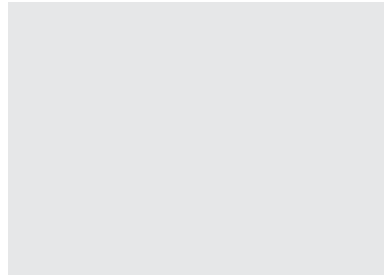
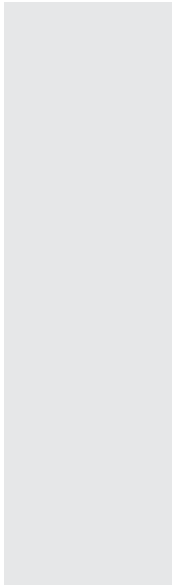
ОБВРСКА ЗА ИЗВЕСТУВАЊЕ НА ИНСПЕКТОРАТОТ ЗА ТРУД

За секоја случена несреќа која произлегува од редовниот работен процес а има директно влијание на вработените лица, занаетчијата е должен веднаш, а најдоцна во рок од 48 часа по настанот, писмено да го извести органот на државната управа надлежен за работата на инспекцијата на трудот за настанатата несреќа при работа.

КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА:

- Законот за занаетчиство („Сл. Весник на РМ“ бр.215/15)
- Законот за јавно здравје „Сл. Весник на РМ“ бр.22/10...144/14
- Законот за безбедност на храна „Сл. Весник на РМ“ бр.123/15
- Законот за контрола на скапоцени материјали „Сл. Весник на РМ“ 23/95...53/16
- Законот за лекови и медицински средства
- Правилникот за условите во однос на просторот, опремата, кадарот и потребната документација за запишување во регистарот на специјализирани продавници за медицински средства „Сл. Весник на РМ“ бр.101/18
- Законот за градежни производи „Сл. Весник на РМ“ бр.104/15
- Законот за животната средина „Службен весник на РМ“ бр. 53/05...123/12), и Правилникот за формата и содржината на елаборатот за заштита на животна средина согласно со видовите на дејностите или активностите за кои се изработува елаборат, како и согласно со вршителите на дејноста и обемот на дејностите и активностите кои ги вршат правните и физичките лица, постапката за нивно одобрување како и начинот на водење на регистар на одобрени елаборати
- Закон за заштита на потрошувачите „Сл.весник на РМ“ бр.38/04...103/08)
- Правилник за исполнување на минимални технички услови за вршење на занаетчиска дејност;
- Законот за Данокот на додадена вредност „Службен весник на РСМ“ бр.44/99...275/19.
- Законот за данокот на личен доход „Службен весник на РСМ“ бр.241/18...275/19
- Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување
- Закон за регистрирање на готовински плаќања
- Закон за работни односи
- Закон за безбедност и здравје при работа
- Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност.

Се надеваме дека брошурата ќе им помогне на физичките лица кои вршат занаетчиска дејност да се регистрираат како занаетчии и да го легализираат својот бизнис согласно Законот за занаетчиство, додека на постојните занаетчиски бизниси брошурата да им биде водич во законските обврски и поддршка во вршењето на занаетчиската дејност.

Занаетчиска комора Скопје

Ул. Битпазарска бр.12, 1000 Скопје
Телефон: +389 (0) 23237-850 Централа

f: Занаетчиска комора Скопје
info@zkomora.com.mk www.zkomora.com.mk

